

Vuonna 1917. Syyskuun

14 päivänä kokoontuivat Suomen Eduskunnan Pankkivaltuusmiehet puheenjohtaja ja Herra Gylling, jäsenet Vapaaherra Palmén, Herrat Mäki, Huotari ja Kuttunen sekä varamiehet Herrat Wik ja Karjalainen.

1. §

Laskettiin ja pöytäkirjaan seuraava määrä kuluneita seteleitä:
160.000 kpl. a 5 mk. 1909v. den mallia Smk. 800.000.-

2. §

Puheenjohtaja ilmoitti että Suomen Senaatin Valtiovaraintoimituskunta oli kirjella Suomen Pankin johtokunnalta tiedustellut, voiko Suomen Pankki pitentää sitä 50 miljoonan markan luottoa, mikä annettiin e-tunmaksuna suunnitellusta, Suomen valtion Venäjän valtiolle annettavasta 350 miljoonan markan valuuttalainasta ja erääntyä maksettavaksi tämän kuun 15 päivänä, ja että johtokunta, neuvoteltuaan asiassa Pankkivaltuusmiesten puheenjohtajan kanssa,

oli Valtiovaraintoimitus kunnalle lähettämässään kirjessä kuluvan Syyskuun päivältä mielipitenään lausunut, että kun kysymys sanotusta lainasta Suomen Eduskunnan kielteisen kannan vuoksi on rauennut, Suomen Pankille oli vaikeata käydä pitentämään luottoa, joka sisältyy tuohon samaan suunniteltuun lainaan, ja että näin ollen, Suomen Pankin täytyi suhtautua kielteisesti kysymykseen, arvelen johtokunta tällaiseen esiintymiseen olevan sitä enemmän syytä kun Venäjän valtiovarasto nyttemmin on varannut suurhkon määrän ulkomaista valuuttaa Suomen Pankin välityksellä käytettäväksi juuri samaan tarpeeseen, jota puheenaalaisella valuuttalainallakin tarkoitettiin.

Asiasta keskusteltua, yhtyivät Pankkivaltuusmiehet yksimielisesti johtokunnan lausumaan mielipiteeseen, joka oli pöytäkirjaan merkittävä.

L.63

Esitettiin Johtokunnan kirje ku-
 luvan Syyskuun 13 päivästä, jossa
 johtokunta on ilmoittanut, että toi-
 men niistä lainoista, jotka Venäjän
 valtio on Suomessa ottanut välttääk-
 sensä kurssitappiota tilittäessään mak-
 soja sotatarpeista, määrältään Fmk.
 100.000.000:- Rpl. 37.500.000:- yosta Fmk
 69.000.000:- Suomen Pankilla ja jään-
 nös suomalaisilla yksityispankeilla
 sekä muilla takäläisillä rahalaitok-
 silla, eräänstyy maksettavaksi tämän
 Syyskuun 28 päivänä sekä että Venä-
 jän Raha-asiaiministerion edustaja
 on tästä lainasta tiedustellut, olisi-
 ko se uudistettavissa yhden vuoden
 ajaksi, tarjoutuen siitä maksamaan
 sen korkeamman koron eli $5\frac{1}{2}$ pro-
 senttia, joka suoritettiin aikaisem-
 mastakin lainasta sitä uudistetta-
 sa; ja on johtokunta jättänyt asian
 Pankkivaltuusmiesten ratkaistavaksi,
 lisäten että lainaan osaa ottamista
 yksityispankeista jotkut eivät suostu
 uudistukseen, toiset taas uudistavat
 ainoastaan puolet osuuksistaan ja

että se määrä, joka yksityisten osuuksista siten olisi käteisenä maksettava, nousee 18 a 19 miljoonaan markkaan.

Asiasta keskusteltaessa ilmestyi eri mielipiteitä.

Herra Mäki: katsoi että Suomen Pankin olisi suostuttava uudistamaan suhteellisesti suurempaa määrää kuin mitä yksityispankit osaltaan myöntävät uudistamaan.

Herra Huotari: yhtyi Herran Mäen lausuntoon.

Herra Karjalainen: arveli että lainaa uudistettaessa olisi pyrittävä saamaan sitä takaisin niin paljon kuin mahdollista ja ettei Suomen Pankkia saataisi asettaa epäedullisempaan asemaan kuin yksityispankkeja.

Puheenjohtaja: lausui ettei lainan uudistaminen tosin kiene vällettävissä, vaan että sitä uudistettaessa Suomen Pankin osuutta olisi koetettava saada lyhennetyksi sekä että Suomen Pankkia, mikä-

li koskee sitä osaa lainasta, joka tulee uudistettavaksi, aseteta epäedullisempaan asemaan kuin muuta tämän lainan antajia kuin myös ettei Suomen Pankin osuus lainasta missään tapauksessa tule suuremmaksi kuin mitä lainamäärästä nykyisin on Pankin hallussa.

Pankkivaltuusmiehet hyväksyivät puheenjohtajan ehdotuksen, jonka mukaan kirje oli johtokunnalle lähetettävä. (Kirje N:o 74.)

4. §

L. 64
Esitettiin johtokunnan kirje kulu-
van Syyskuun 11 päivästä, jossa joh-
tokunta on antanut selonteon Suo-
men Vallion viime kesäkuun päivän
jälkeen Suomen Pankilta tahi sen
välityksellä saamista lainoista, il-
moittaan m. m. että Senaatin Vallio-
varain toimituskunnan v. t. päällikkö
tämän kuun 5:nä päivätystä kirjees-
sä johtokunnan puheenjohtajalle,
vitaten suullisissa neuvotteluissa
pankkien edustajien kanssa selvi-
tettyyn välttämättömyyteen hankkia

Suomen valtion säännöllisten me-
 nojen peittämiseksi lähinnä seura-
 vien viikkojen aikana käteisiä kas-
 savaroja yli valtion tulojen noin
 25 a 30 miljoonaan markkaan asti, oli
 pyytännyt Johtokuntaa ottamaan kä-
 siteltäväksi kysymyksen, voisiko ja mil-
 lä ehdoilla Suomen Pankki, joko itse
 tai vastavastan muodostettavan
 pankkiyhtymän välityksellä, hank-
 kia Suomen valtiolle puheenalaisen
 määrään nousevan luoton, jota käy-
 tettäisiin sitä mukaan kuin valtion
 kassatarve vaatii, sekä että tuloksena
 niistä neuvotteluista, joita pankkien
 kesken oli asiasta pidetty, Johtokun-
 ta oli saanut toimeksi Senaatille vas-
 tata että Suomen Valtio voi suomalais-
 silta pankeilta saada puheenalaisen,
 25 miljoonaan markkaan nousevan lu-
 ton 3 kuukauden vekselitä vastaan,
 jotka asianomaisissa pankeissa dis-
 kontattaisiin. Ja kun yksityispankit
 myöntäaksensä valtiolle tämän luoton,
 olivat panneet ehdoksi että Suomen
 Pankin tulisi olla heidän mukanaan,

oli johtokunta ilmoittanut että johtokunta katsoi Suomen Pankin täytyvän liittyä luotonantajien, rajoittamattomienkin Suomen Pankin lainaosuuden yhteen miljoonaan markkaan.

Siinä keskustellessa ilmestyi eri mielipiteitä:

Puheenjohtaja lausui, että kun valtiolainan ottamiseen tarvitaan Eduskunnan suostumus, Suomen Pankin ei olisi nykyään otettava osaa puheenalaiseen lainaan ja siten autettava hallitusta, joka on myötävaikuttanut Eduskunnan hajottamiseen. Pitäpäitsi oli otettava huomioon, että kyseessä oleva lainatarve oli syntynyt sen kautta, että Eduskuntaa estettiin kokoontumasta juuri silloin kun oli käsiteltävä budjettiasiat ja sen yhteydessä päätettävä suostuntareroista m. m. suurten tulojen verosta, joiden päätösten kautta valtion rahantarve tulisi ilman lainaa autetuksi.

Herbert Huotari ja Wick yhtyivät puheenjohtajan lausuntoon.

Herra Kuttunen lausui: "Nyön-
 nan kernaasti että summa, yksi
 miljoonaa markkaa, mikä Suomen
 Pankin osalta tulisi hallitukselle
 myönnettäväksi, on pieni, eikä sil-
 tä puolen olisi vaikeuksia sen jär-
 jestämisessä. Mutta asian periaat-
 teelliseen puoleen katsoen en saata
 yhtyä kannattamaan sen myöntä-
 mistä useista syistä. Olen puheen-
 johtajan kanssa samaa mieltä että
 ei hallituksella ole oikeutta eduskun-
 taa kuulematta ottaa vattiolainoja,
 eikä toiselta puolen ole epäilemis-
 tä siitä etteikö eduskunta tulisi
 lainaa myöntämään, jos sille suo-
 taisin tilaisuus säännölliseen työ-
 kontelyyn. Mutta nyt on asia niin
 että nykyisen Senaatin jäsenet o-
 vat yhdessä väliaikaisen hallituk-
 sen kanssa hajottaneet eduskun-
 nan hyväksymällä julkaistavaksi
 väliaikaisen hallituksen laittoman
 hajotuskäskyn. Nykyisen Senaatin
 eräillä jäsenillä näkyi olleen eri-
 koimen halu saada eduskunta ha-

joitetuksi. Kumpi senaattori Kolsti, vaikka olikin sitä mieltä, että ha-
joitus käsky on laiton, ja ehdotti
sen palauttamista väliaikaiselle
hallitukselle korjausten tekemistä
varten, mutta kun Senaatti ei sellais-
ta ehdotusta hyväksynyt, äänesti
hän sitä huolimatta manifestin jul-
kaisemisen puolesta. Siis senaattoreil-
la oli tarkoituksena saada synty-
mään sellaisen tilan ettei eduskun-
ta saisi työskennellä eikä hoitaa
säännöllisesti maan asioita. Kumpel-
vää on, että hallitus, olipa se min-
käläinen tahansa, ei nykyisin voi
hoitaa maan raha-asioita laillisel-
la tavalla eduskuntaa kuulemat-
ta, niin nykyisen Senaatin velvolli-
suus olisi, sen asemasta, että se kään-
tyy Suomen pankin puoleen laina-
pyynnöillä, tehdä voitavansa että
estett eduskunnan kokoontumiselle
tulisivat väliaikaisen hallituksen
puolelta poistetuksi ja eduskunta
saisi osoittaa hallitukselle sen tar-
vitsemat varat."

Vapaaherra Palmén antoi puolestaan pöytäkirjaan seuraavan lausunnon:

"Vaikka kyllä tässä kuten useassa muussakin asiassa on vaikea johtaa vanhentuneista sekä osaksi vallankumouksenkin kautta järkytetyistä laeista varmat objektit toiminnallemme, täytyy minun ehdottomasti pitää siitä kiinni, että 1872 vuoden hallitusmuoto 43 §:ssään jättää hallituksen asiaksi sota-aihana ja kun valtiopäivät eivät ole koolla huolehtia valtion tarpeista "kuten alamaisten hyötyä vaatii." Nykyinen valtiopäiväjärjestyksemme taasen velvoittaa eduskuntaa hajaantumiaan "sinä päivänä" "minkä annettu julistus määrää." Husin vaaleihin vetoaminen tarkoittaa kaikissa maissa antaa kansan mahdollisesti muutuneelle mielipiteelle oikeutensa; vanhan eduskunnan vaikutuksen ulottaminen säädetyr ajan ohi olisi ilmeistä vallankaappausta.

Joutavaa on siis vedota siihen, mitä viime kesänä hajoitettu eduskunta kenties olisi ylimääräiseen istuntokautteen kokoontuen voimut saada päätetyksi mietintöjen perusteella, jotka sen valtiovarainvaliokunta, vasta perustuslain sille myöntämän työajan umpeen kulluttua, on tainnut saada valmiiksi, ja täytyy kääntää sekä laki että logiikka nurin evätäkseen sen viranomaisen hajoitusoikeuden, jonka kutsusta viime eduskunta sekä kokoontui että teki useat päätöksensä.

Täällä olisi samoin jättää huomioon ottamatta se luja yhteys joka solmii eriaikuiset hallituksen päätökset kokonaisuudeksi. Päysilukuisena sekä ilman tunnettua erimielisyyttä viimeinen Senaatti on osaksi kulkulaitosten parantamiseksi, osaksi elintarpeitten hankintaan ja muhin välttämättömyiksi harkittuihin menoihin ottanut 12 ja 29 päivinä kesäkuuta sekä

11 päivänä heinäkuuta 1917 päätetyt
 valtiolainat yhteensä 140 miljoonaa
 markkaa, eikä näitä toimenpiteitä
 vastaan ole eduskunnan puolelta
 pantu vastalauseita, miten epäilyt-
 tävä kuin olikin Venäjälle hyvällä
 luottamuksella annettu 60 miljoonan
 markan etumaksu elintarpeista, joi-
 ta ehkei saada, ei ainakaan saa-
 da sovittuun aikaan. Näistä toi-
 menpiteistä on sitten seurannut
 pakko myöhemmin uhkaavaksi
 käyneen työttömyyden sekä muiden
 tarpeitten johdosta hankkia 25 mil-
 joonan markan laina, jotta valtio-
 varastomme jäisi vararikon par-
 taalle. Se osa Venäätia, joka äh-
 kkipikaa virasta ja hetken vaikeuk-
 sista pakenevalla on pyrkinyt vas-
 tuunvapauteen, ei silti pääse o-
 sallisuudestaan myöhemmin ilmen-
 neissä pulassa, ja jos tahdotaan
 vyyryttää koko taakan niiden kan-
 nettavaksi, jotka velvollisuutensa
 mukaan ovat pysyneet vaikeassa
 ja uhrautumisesta vaativassa toimes-

sa, pelastaaksensa maata ja kansaa suuremmista onnettomuuksista kuin me jo olemme saaneet kokea, niin tämä ei ole oikeutta vaan puoluekosta.

Pärvinneeko lopuksi lisätä, että Suomen Pankki tuskin luoton kannalta katsoen voi saada varmempaa lainanottajaa kuin Suomen valtion, s. o. Suomen kansan? Mitään tappion mahdollisuutta ei tässä tulekaan lukuun, joten johtokunnan pätevyys päättää asiasta on sitä selvempi. Minä surkuttelen todellakin kansamme mainetta, jos sen valtiollista älyä tullaan muualla arvostelmaan nyt syntyvän päätöksen mukaan, sillä kun useimmat kansat suunnattomien ponnistuksien taistelevat olemuksensa tai eheytensä puolesta, ei tyhjiä muodollisuuksien saivartelu voim jäädä halveksun hynnä herättämättä. Loppi muistuttaa, että Banque de France Ranskan hallituksen käskyistä täysin riip-

pumattomana tähän asti on uskal-
 tanut valtion tarpeihin myöntää
 ennakkomaksuja yli kymmenen
 miljardia frangia, toisin sanoen
 rauhanaikuisen liikkeen kaksin-
 kertaisen määrän sekä noin puo-
 let siitä, meihin liikkeessä oleva
 setelistö nykyisin nousee, - ja Suo-
 men Pankin, jonka päätehtäväksi
 ohjesääntö I §: ssään asettaa "maan-
 raha-asiaan pitämisen vakavalla
 ja turvallisella kannalla sekä maan-
 rahaliikkeen edistämisen ja helpot-
 tamisen", sen pitäisi yhden miljoonan
 markan lyhytaikaisen sitoumuksen
 tähden saattaa koko taloudellinen
 elämämmme sekasortoon: Ehdotetun
 toimenpiteen ontlous kuvautua sinä-
 kin, että kuten me kaiketi kaikki tie-
 dämme puheenalaisen suoritusjo on
 tapahtunut, siis on peruuttamatto-
 missa. En voi äänelläni myöntäväi-
 kuttaa noiseen järjettömyyteen, vaan
 hyväksyn Suomen Pankin johtokun-
 nan toimenpiteen.

Valtuusmiesten enemmistön mee-

lipiteen mukaan oli kirje lähettävä johtokunnalle. (Kirje N:o 75)

5. §
Otettiin käsiteltäväksi kysymys voitasiirko ja sillä tavoin setelin polttamisen järjestää yksinkertaisemmalle kannalle.

Puheenjohtaja: ehdotti että setelitä laskettaessa noin kymmenes osa laskettaisiin setelittain ja jälellä oleva osa puntittain.

Herra Mäki: yhtyi puheenjohtajan ehdotukseen, lisäten että jos huomattaisiin virheitä, olisi laskettava enemmänkin kuin kymmenes osa.

Kapteeni Palmén: ilmoitti, että kysymys poltettavien yhdenmarkkan setelin tarkastuksen keventämisestä oli ollut keskustelunalaisena edellisessäkin valtuustossa, joka kuitenkin oman tilansa väliaikaisuuteen nähden ei tahtonut sen tuntuvammin poiketa vanhastaan noudatetusta tavasta kuin että joka kerta noin puolet laskettavista seteleistä punttien ulkonaisen tarkastuksen nojalla oli

pantu uuniin, ottamalla senkin huomioon, että tarkempi tutkimus ulottuisi verraten tasaisesti joka konttoriin. Näiden setelien yhä kasvava paljous näytti kuitenkin tekevän jonkun pitemmällekin menevän huojennuksen tarpeen, koska lähimmitten kuukauden aika nyt oli tarpeen, jotta saisi jo kolvin keräytyneitten markansetelien polton toimitetuksi pitämällä sen verran väliaikaa, minkä huolenpito uunin kestävydestä vaatii. Päätöstä tehtäessä oli otettava huomioon

- 1) että vuosikymmenen aikana oli saatu tyydyttävät taheet, ettei vilpillisyyttä setelistöä polttoa varten lajiteltaessa oltu havaittu; 2) että ainoastaan kolmen pankkivaltuutuksen allekirjoittama kuitte saattoi Pankin tileissä käydä päteväksi, kun seteleitä lopullisesti poistettaisiin liikkeestä, sekä 3) että polttoa varten käytettyyn uuniin tuskin mahtuu kerrallaan enempää kuin 250.000 tai korkeintaan 300.000 markanseteliä

(vähemmän alkuperäistä, jonkun verran enemmän nykyään käytettyä tyyppiä).
 Kun tietysti ei voisi antaa sijaa käsitykselle, että näitäkään sitoumuksia umpimähkään jättetään, ja jokaisen pankkivaltuusmiehen, resp. varamiehen, on oikeus saada itse vakautua siitä, että hänen valvottavansa tarkastus on täysin tehokas, mutta yhdenkin tarkastus riittää, kun kaksitoista tunnettua naista on työssä, tavallisesti kahden vahtimestarin läsnäollessa, näyttäisi vast'edes riittävän, jos yksi pankkivaltuusmies vuorostaan kerran viikossa pysyisi koko ajan päivystämässä, ja muut molemmat ainoastaan saapuisivat toimituksen loppuun, entistä uunia tyhjentämään sekä valvomaan laskettujen tai harkinnasta laskematta jätettyjen setelipunttien paromista uuniin ja tämän sulkomista. Tämä huokeampi valvonta ei kuitenkaan saisi ulottua muihin pankin seteleihin kuin yhden markan tai mahdollisesti vielä pienempiarvoisten

tavanmukaiseen hävittämiseen, mil-
loin niitä ei enää voi liikkeen
tarvita. Pitimmälle menevää tar-
kastuksen huojennusta puhuja ei
ainakaan vielä nähnyt voivansa
kannattaa.

Pankkivaltuusmiehet yhtyivät Va-
paaherra Palménin ehdotukseen.
Takuudeksi: